

Република Србија

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ
СРПСКО ГЕОГРАФСКО ДРУШТВО

ПРАВИЛНИК СА ПРОПОЗИЦИЈАМА
О ОРГАНИЗОВАЊУ И РЕАЛИЗАЦИЈИ ТАКМИЧЕЊА
УЧЕНИКА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ ИЗ ГЕОГРАФИЈЕ

Београд, фебруар, 2009. године

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Овим упутством утврђују се : циљ, задаци, врсте и нивои, организација и пропозиције такмичења и смотри ученика основних и средњих школа, вредновање постигнућа ученика и награђивање, финансирање, праћење и извештавање о одржаним такмичењима и смотрима.

Такмичење је ваннаставна активност која се организује у циљу вредновања и рангирања знања, умења и вештина ученика из предмета, односно области предмета.

Смотра је ваннаставна активност која се организује у циљу представљања, односно вредновања и рангирања способности, умења и вештина ученика из предмета, области предмета и активности.

Ученик се такмичи, односно учествује на смотри, на језику на коме стиче образовање, уколико се другачије не изјасни.

Организаторе такмичења и смотри одређује министар календаром такмичења и смотри за сваку школску годину.

Календар такмичења и смотри објављује се у "Просветном прегледу" најкасније до краја првог полугодишта текуће школске године.

Такмичења и смотре организују се без котизације ученика.

II ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ такмичења и смотри је афирмација образовно-васпитног рада, постигнућа ученика и подизање квалитета образовања.

Задаци такмичења су:

- а) вредновање нивоа стечених знања, умења, вештина и способности ученика;
- б) рангирање нивоа постигнућа ученика;

Задаци смотре су:

- а) јавно представљање способности, склоности, умења, знања и вештина ученика;
- б) вредновање и рангирање нивоа постигнућа ученика;

Циљ и задаци такмичења из наставног предмета географија:

Такмичење као организована активност ученика–појединца на коме се показују стечена знања, умења, склоности и интересовања за наставни предмет *географија* који је предвиђен Наставним планом и програмом у основној школи треба:

- да афирмише географију као науку и наставни предмет;
- да подстакне ученике на самостално проналажење различитих географских информација коришћењем уџбеника географије, научнопопуларне и научне литературе којима ће проширивати и продубљивати своја знања и користити их у даљем образовању и самообразовању;
- да допринесе картографском описмењавању и коришћењу географских карата за стицање знања, сналажење у простору и одређивање положаја тачака и места на географским картама;
- да развија географски начин мишљења заснован на повезаности и међуусловљености географских појава и процеса у простору и времену;
- да допринесе потпунијем и трајнијем знању из географије, посебно из опште (елементи физичке и друштвене географије), регионалне (Европа и свет) и географије Србије;
- да развија естетска опажања и осећања проучавањем и упознавањем природних и других феномена у геопростору;
- да подстиче развој опште културе, образовања, научне склоности и истраживачке активности код ученика;
- да допринесе васпитавању на стеченим географским знањима у духу толеранције и припадности недељивом глобалном мултиетничком, мултијезичком и мултикултурном свету;
- да васпитава у духу љубави према отаџбини и према свему што је племенито;
- да оспособљава за праћење економских и друштвених активности и промена у савременом свету као и њиховог доприноса општем развоју човечанства.

III НИВОИ ТАКМИЧЕЊА И СМОТРИ И ЊИХОВА ОРГАНИЗАЦИЈА

Такмичења и смотре организује се на следећим *нивоима*:

школском, општинском, окружном/градском/мезуокружном (регионалном), републичком (државном) и међународном (уколико постоји могућност организовања овог нива).

Школско такмичење и смотра је обавезни ниво. Организује га стручно веће школе за настани предмета *географија*, односно област предмета за ученике VII и VIII разреда основне школе. Школско такмичење треба да се спроведе до **краја фебруара** текуће године.

На вишем нивоу такмичења могу да учествују само ученици оних школа које су организовале школско такмичење.

Општинско такмичење и смотру за наставни предмет *географија, односно област предмета* организују општински активни стручних друштава, Министарство просвете и Српско географско друштво (подружнице СГД-а на нивоу општина) у сарадњи са школским управама.

На општинском такмичењу учествују ученици који на школском такмичењу освоје **највећи број бодова**. Број освојених бодова на школском такмичењу не би требао бити мањи од **70**.

Општинско такмичење организује се у **месецу марту** текуће године, по утврђеном календару Министарства просвете и Српског географског друштва.

Окружно/градско/међуокружно такмичење и смотру за наставни предмет *географија, односно област предмета* организују школе, Српско географско друштво - подружнице на нивоу општина или округа као и други организатори у сарадњи са Министарством просвете. (даље: Министарство).

Окружно/градско такмичење се организује у **месецу априлу** текуће године, по утврђеном календару Министарства и Српског географског друштва.

Републичко такмичење и смотру организује Српско географско друштво, заједнице школа и други организатори у сарадњи са Министарством.

Републичко такмичење се организује у **месецу мају** текуће године, по утврђеном календару Министарства и Српског географског друштва, у трајању од два до три дана.

Међународно такмичење (уколико постоји могућност организовања овог нивоа) организују Министарство, Српско географско друштво и други организатори у сарадњи са међународним организацијама, а по утврђеном календару.

На овом нивоу могу учествовати ученици који су постигли најбоље резултате на републичком такмичењу.

Организацију такмичења у истој области и предмету на истом нивоу и исте врсте може да спроведе само један организатор.

За реализацију такмичења и смотре одређује се непосредни организатор, односно домаћин такмичења и смотре.

Организатор утврђује начин организације и носиоце појединих задатака на свим нивоима и у свим етапама такмичења и смотри (организациони одбор, потребне комисије, поткомисије и друга задужена лица), односно припрема и извршава све планиране задатке.

Организатор такмичења стара се о припреми ученика за такмичења, планира и реализује семинаре и друге инструктивне облике за наставнике који остварују програме такмичења.

За организацију и реализацију такмичења **на нивоу школе** одговоран је **директор** школе и **стручно веће** за наставни предмет географија.

За реализацију **општинског такмичења** одговорни су **директор школе домаћина** и **представник општинског актива** наставника географије.

За окружни/градски или међуокружни ниво такмичења одговорни су **директор школе домаћина** и **представник окружног/градског актива** наставника географије.

За републички ниво такмичења одговоран је организатор, односно директор школе у којој се спроводи такмичење и председник.

Председник Српског географског друштва и представник међународне организације одговорни су за организацију спровођење такмичења на међународном нивоу.

Организатор такмичења и смотре подноси Министарству захтев за спровођење такмичења од 15. јула текуће године за наредну школску годину.

Захтев садржи: назив и адресу организатора; име и презиме и телефон одговорне особе; назив такмичења и смотре; циљ, задатке и програм такмичења и смотре; разреде школе и језик на којем се спроводи такмичење и смотра; начин припремања наставника и ученика за такмичење и смотру; пропозиције такмичења и смотре; место, време и начин спровођења такмичења и смотре, укључујући и средства за превођење тестова и решења на језике националних мањина, износ средстава неопходних за спровођење такмичења и смотре, као и учешће донатора и спонзора.

Школа може учествовати на такмичењима и смотрама уколико их је планирала својим годишњим програмом рада.

IV ПРОПОЗИЦИЈЕ ТАКМИЧЕЊА

Ученик може учествовати на такмичењу и смотри из **највише два наставна предмета и једног ваннаставног облика** или из **једног наставног предмета и два ваннаставна облика** образовно васпитног рада, осим ако се ученик такмичи из области уметности (музичке и балетске школе).

Право да учествују на свим нивоима такмичења из географије имају ученици **седмог и осмог** разреда основне школе.

Стручна већа, општински активи, Српско географско друштво (подружнице СГД-а), Министарство и школске управе у окрузима формирају на свим нивоима такмичења комисије за прегледање тестова и класификацију ученика према освојеном броју бодова. Комисија за преглед тестова, обавезно треба да прецрта нетачан одговор црвеном оловком и заокружи тачан одговор.

Ученици који наставу похађају на језику националне мањине имају право да се такмиче на свом матерњем језику. Превођење задатака за такмичење обезбеђују Српско географско друштво и Министарство.

Садржаји такмичења примерени су узрасту ученика и нивоу знања стеченог у наставном процесу и заснивају се на Наставном плану и програму географије за основну школу од петог до седмог, односно осмог разреда и одабраним уџбеницима и наставним средствима.

За припремање ученика за такмичење користити: географски атлас, уџбенике географије за основну школу, радну свеску и вежбанку са немим картама одређеног разреда (шести, седми и осми).

Ученици-такмичари на **општинском** и на **окружном/градском/међуокружном** такмичењу попуњавају тест знања. Тест може да садржи највише педесет (50) захтева укупне тежине од сто (100) бодова.

На **републичком** нивоу такмичарски део чине две целине: тест знања са највише тридесет (30) захтева тежине и шездесет (60) бодова. Практичан део подразумева правилно попуњавање задатака на некој карти, највише двадесет (20) захтева са тежином од четрдесет (40) бодова. Бодови обе такмичарске целине се сабирају, максималан број износи сто (100) бодова.

Тест обухвата садржаје редовне и додатне наставе текућег разреда (око 70%) као и основне садржаје из опште географије – елементи физичке и друштвене географије (око 30%).

Провера теоријског знања (тест) на општинском, окружном/градском /међуокружном такмичењу обухвата градиво редовне и додатне наставе до:

- СЕДМИ РАЗРЕД
 - 1. општинско такмичење – до Америке;
 - 2. окружно/градско – до Канаде;
 - 3. републичко – комплетно градиво.

- ОСМИ РАЗРЕД
 - 1. општинско – до насеља;
 - 2. окружно/градско – до металургије;
 - 3. републичко – целокупно градиво.

Задаци на немој карти уносе се по основним картографским правилима, што подразумева коришћење основних метода картографисања (картографски знаци, боје, правилно исписивање назива, легенда). На неким картама могу бити заступљени следећи садржаји:

- познавање географске мреже;
- одређивање положаја тачака и места на Земљиној површини;
- представљање географских објеката, појава и процеса на географској карти (картографски знаци, методе представљања рељефа, хидрографски објекти, топлотни појасеви и климатске зоне, државе, главни и већи градови, привредни објекти);
- правилно исписивање назива географских објеката;
- решавање задатака помоћу размера и размерника;
- препознавање на географској карти облика хоризонталне разуђености копна и мора;
- препознавање на географској карти облика ушћа река и морских струја.

Задаци за такмичење на свим нивоима морају бити једнаки за све ученике. Задатке припрема Српско географско друштво у сарадњи са Географским факултетом Универзитета у Београду.

Ученици у припреми за такмичење користе уџбенике одобрене од стране Министарства просвете.

Спровођење такмичења

Сви нивои такмичења, осим школских, одржавају се у исто време, по календару такмичења, са почетком у 10:00 часова, а завршавају се у 11:30 часова.

- **Такмичење траје 90 минута**
- Такмичења ван утврђеног календара се дисквалификују, као и она која нису организована према пропозицијама.
- Учесници такмичења су ученици **седмог** и **осмог** разреда основне школе на школском, општинском, окружном /градском/међуокружном и републичком такмичењу, њихови наставници и школе.
- Учеснике такмичаре пријављује школа 10 дана пре почетка такмичења за општински ниво.
- Број ученика – учесника на општинском такмичењу за основне школе је **један ученик по одељењу** из једне школе (за седми и осми разред).
- На општинском такмичењу не могу учествовати ученици који нису прошли школски ниво.
- На окружном/градском такмичењу учествују ученици који **су освојили 80 и више бодова** на општинском такмичењу.
- На републичком такмичењу учествују ученици који **су освојили 90 и више бодова** на окружном/градском/међуокружном такмичењу.
- Пласман ученика на такмичењу утврђује се за сваки разред посебно.
- На међународном такмичењу учествују ученици који су освојили највећи број бодова на републичком такмичењу.

Школа домаћин општинског, окружног/градског/међуокружног и републичког такмичења дужна је да:

- направи спискове ученика учесника такмичења, за сваки разред посебно (редни број, име и презиме ученика, разред, назив школе, место и општина, име наставника-ментора и број освојених бодова за сваки ниво такмичења);
- истакне у холу школе шему учионица где се одвија такмичење. Шема треба да садржи име школе и разред учесника;
- на свакој учионици у којој ће се одвијати такмичење истакне њен број;
- у свакој учионици мора бити до 16 клупа, а у свакој клупи по један такмичар;
- обезбеди два дежурна наставника по учионици из школе домаћина (али не географа);
- изабере начин и комисију за шифровање и дешифровање такмичарских задатака;
- да обезбеди просторију за чланове комисије који прегледају тестове;
- да истакне тестове и решења у формату А3, након одржаног такмичења, на видном месту;
- да обезбеди просторију за чланове комисије за жалбе.

V ВРЕДНОВАЊЕ И НАГРАДЕ

Начин вредновања резултата и рангирање ученика на такмичењима и смотрама обавља комисија коју образује организатор. Комисију чине најмање три члана, која се бира из редова наставника који предају географију или области истог наставног предмета из којих се организује такмичење.

Школску комисију образује стручно веће за наставни предмет географију или област предмета.

Општинску комисију образује стручно друштво, односно заједница школа, на предлог општинског актива.

Окружну/градску/међоокружну комисију образује стручно друштво и други организатори у сарадњи са школском управом. Један члан комисије је представник републичког стручног друштва, односно заједнице школа.

Републичку комисију образује организатор, а најмање један члан је представник Министарства.

Рангирање резултата на општинском нивоу:

1. место од 90 - 100 бодова
2. место од 85 – 89 бодова
3. место од 80 - 84 бода

Раангирање резултата на окружном/градском/међоокружном нивоу:

1. место од 98 - 100 бодова
2. место од 94 – 97 бода
3. место од 90 – 93 бода

Ученици који освоје прво, друго и треће место на општинском такмичењу пласирају се на окружно/градско/међоокружно такмичење, а у складу са пропозицијама стручног друштва или другог организатора.

Према пропозицијама Српског географског друштва ученици који освоје од 80 до 100 бодова пласирају се на окружно/градско/међоокружно такмичење.

Ученици који освоје прво, друго и треће место на предходном нивоу такмичењу пласирају се на републичко такмичење.

Према пропозицијама Српског географског друштва ученици који освоје од 90 до 100 бодова на окружном/градском/међоокружном такмичењу пласирају се на републичко такмичење. Републичко такмичење и смотра могу се организовати ако су организована најмање преходна два нивоа такмичења и смотре.

Прво место на републичком такмичењу и смотри припада ученику који освоји највећи број бодова. Друго и треће припада ученицима који према даљем редоследу имају највећи број бодова. Ученици који имају исти број бодова деле одговарајуће исто место.

Резултати такмичења су јавни и објављују се на огласној табли школе у дану одржавања такмичења. Организатор је дужан да резултате истакне на таквом месту да буду доступни ученицима и њиховим наставницима – менторима или пратиоцима ученика на такмичењу.

ПРАВО НА ЖАЛБУ И РОК ЗА ЊЕНО ПОДНОШЕЊЕ

Наставник, ученик и школа могу да поднесу жалбу на вредновање резултата рада комисији за жалбе. Жалба се подноси комисији која вреднује резултате о д м а х (рок 30 минута) по објављивањау незваничних резултата.

Комисија је дужна да, по објављеним привременим резултатима, истог дана, а најкасније у року од три дана од дана кад је поднета спела жалба исту разматра и о томе обавести подносиоца. У поступку решавања по жалби учествује и представник Министарства. Одлука комисије је коначна. Коначна ранг-листа сачињава се после разматрања жалби и доношења решења, а објављује се у дану такмичења на огласној табли.

НАГРАДЕ, ПРИЗНАЊА И ПОХВАЛЕ УЧЕНИЦИМА, НАСТАВНИЦИМА, ШКОЛАМА И ОРГАНИЗАТОРИМА

За најбоље резултате на свим нивоима такмичења ученици освајају **прво, друго и треће место**.

За освојено **прво, друго и треће место** на општинском, окружном/градском/међуокружном и републичком нивоу такмичења ученици добијају од организатора *дипломе, признања, похвале и награде*.

Наставници од организатора добијају признања, похвале и награде. Директор школе, у складу са статутом школе, може посебно да награди наставника и ученика за постигнуте резултате на такмичењу и смотри.

Похвалу за школско такмичење потписује директор школе. Дипломе и похвале за општинско такмичење потписује директор школе "домаћина" такмичења. Дипломе и похвале за окружноно/градско или међуокружно такмичење потписује начелник школске управе Министарства датог округа или председник Српског географског друштва за Београд.

Дипломе, похвале и захвалнице за ученике који освоје прво, друго и треће место на републичком такмичењу и њихове наставнике-менторе потписује министар просвете Републике Србије и председник Српског географског друштва.

Ученицима који на окружном/градском/међуокружном и републичком такмичењу освоје прво, друго и треће место Српско географско друштво додељују дипломе, а захвалнице наставницима-менторима, чији ученици освоје једно од прва три места на републичком такмичењу, као и школама и директорима за организовање градског и републичког такмичења.

Захвалнице за школе и директоре потписује председник Српског географског друштва.

Ученике који су освојили прво, друго и треће место на републичком такмичењу и њихове наставнике-менторе награђују Министарство просвете и спорта, Српско географско друштво, Завод за уџбенике, Београд, Предузеће за картографију "Геокарта" д.о.о. Београд, издавачка кућа Klett, Београд и други издавачи и спонзори такмичења.

VI ФИНАНСИРАЊЕ ТАКМИЧЕЊА И СМОТРИ

Финансирање такмичења и смотри врши се у складу са чл. 142 и 143 Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", бр. 62/03, 64/03 – исправка, 58/04, 62/04 – исправка, 79/05 – др. закони 101/05 – др. закони).

У буџету Републике Србије обезбеђује се учешће у средствима за реализацију такмичења ученика на републичком и међународном такмичењу, а према **програмима и критеријумима које прописује министар**.

Средства утврђена буџетом Републике Србије наменски се опредељују за трошкове припреме и спровођења такмичења и смотри, трошкове за обезбеђивања награда признања и похвала ученицима, наставницима, школама и организаторима, као и друге расходе у вези са такмичењем.

Средства за превоз ученика на републичко такмичење обезбеђују се у буџету јединице локалне самоуправе, а за међународно такмичење средства се обезбеђују у буџету Републике Србије.

Програмом и пропозицијама такмичења и смотри опредељују се финансијска средства, а финансијским планом организатора утврђује се спецификација трошкова.

Финансијски план организатора садржи структуру прихода и расхода, изворе финансирања, трошкове припреме и спровођења такмичења и смотри, расходе учесника и организатора, трошкове за новчана и друга признања, административне трошкове и др.

Комисија организатора или за то одређено лице прати трошкове такмичења и смотре према спецификацији, у оквиру финансијског плана.

VII ПРАЋЕЊЕ И ИЗВЕШТАВАЊЕ О ОДРЖАНИМ ТАКМИЧЕЊИМА И СМОТРАМА

Организатори такмичења и смотри писменим путем достављају школској управи извештај о резултатима такмичења за све нивое, а за републичко такмичење и смотру и Министарству, у року од пет дана по одржаном такмичењу. Извештај садржи: назив такмичења или

смотре и организатора, место и време одржавања, број учесника, број награђених ученика (табеларни приказ – име и презиме ученика, разред, назив школе и место у коме се налази), **анализу такмичења или смотре** (предности, слабости и могући начин превазилажења слабости).

Школе организатори **школског такмичења** треба да доставе, најкасније **10 дана** пре одржавања општинског такмичења, резултате са списком ученика, потребним подацима као и попуњену збирну табелу, **школи и општинској комисији**, у којој ће се одржати **општинско такмичење**.

Школе домаћини **општинског такмичења** резултате такмичења са списком свих учесника и потребним подацима, као и попуњену збирну табелу у року од **5 дана** по одржаном такмичењу, прослеђују школи у којој ће се одржати **окружно/градско или међуокружно такмичење**. Исте податке, уз извештај о одржаном такмичењу и тестове пласираних ученика прослеђују школској управи датог округа и Београда, а школске управе Српском географском друштву. Извештај и резултати такмичења са свим подацима достављају се и Министарству, Сектору за предшколско и основно образовање и васпитање.

По завршетку **окружног/градског или међуокружног такмичења**, у року од **5 дана** од дана одржаног такмичења, школа домаћин доставиља податке са документацијом (тестови, под шифром и дешифровани), збирну табелу за школско, општинско и окружно такмичење са списком свих ученика и извештај школској управи и Министарству, Сектору за предшколско и основно образовање и васпитање. Школска управа добијене податке и тестове прослеђује Српском географском друштву, републичкој комисији на адресу, Студентски трг III/3, Београд. Извештаји, спискови и табеле могу се слати и електронском поштом. На основу увида у документацију и у складу са **Правилником и пропозицијама**, републичка комисија позива ученике на **републичко такмичење**.

Извештај са републичког такмичења и смотре посебно подноси и представник Министарства. Резултати такмичења и смотри објављују се на интернет страни Министарства просвете.

Организатор републичког такмичења доставиће школским управама програм такмичења десет (10) дана пре његовог одржавања.

Дистрибуција тестова за све нивое такмичења у надлежности је Српског географског друштва и Министарства.

VIII ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Календаром такмичења и смотри, који доноси министар за сваку школску годину, утврђују се: предмет, односно област предмета, организатори такмичења. и смотри, врсте, ниво и време одржавања такмичења смотри.

Организатори такмичења и смотри дужни су да приликом израде и дистрибуције тестова и решења обезбеде тајност, као и њихово достављање на превођење најкасније 10 дана пре такмичења и смотре. Организатори такмичења и смотри својим годишњим програмима рада планирају такмичење и смотре, а организују их у складу са календаром.

Образац дипломе прописује организатор такмичења и смотре.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ
Број: 611-00-01775/2008-06
Датум: 24.12.2008.
Београд, Немањина 22-26

Измене и допуне су усклађене са Стручним упутством о организовању и спровођењу такмичења и смотри ученика основне и средње школе, за школску 2008/2009. годину, "Просветни преглед", број 2404/5, од 22-29. јануара 2009. године.